المَنْصُوبَاتُ

Yusuf İslam Dağdelen

٦. الحَالُ

تَعْرِيفُهَا

Lafzen ya da manen fail veya mefulü bihin heyetini (durumunu) açıklayan isimdir.

lafzen meful – zilhal

ضَرَبْتُ زَيْدًا قَائِمًا

hal — lafzen fail – zilhal

أُشِيرُ

هَذَا زَيْدٌ قَائِمًا

zilhal manen fail ⊃ أَنَا — zilhal manen meful — hal

رَكِبْتُ الفَرَسَ مُسْرَجًا

hal — zilhal lafzen meful

عَامِلُهَا

الفِعْلُ

جَاءَ عَلِيٌّ ضَاحِكًا

amili – fiil — hal

شِبْهُ الفِعْلِ

جَائَنِي الضَارِبُ عَمْرًا رَاكِبًا

amili – şibhi fiil (ismi fail) — hal

مَعْنَى الفِعْلِ

هَذَا زَيْدٌ قَائِمًا

amili – mana fiil ⊃ أُشِيرُ manasında — hal

شَرْطُهَا

Halin nekira olarak gelmesi şarttır. Marife olarak geldiği yerlerde ise nekira ile tevil edilir.

جَاءَ خَالِدٌ رَاكِباً

hal – nekira

جَائَنِي زَيْدٌ وَحْدَهُ ⊃ مُنْفَرِدًا

hal –zamire izafeyle marife ⊃ مُنْفَرِدًا tevilindedir.

Zülhal'in de marife olarak gelmesi şarttır. Nekira olarak geldiği yerler semaidir.

جَاءَ عَلِيٌّ ضَاحِكًا

hal — zülhal-marife

NOT: Arap kelamında, mahza nekira olan bir zülhal üzerine halin tekdim edilmediği terkipler nadir olsa da duyulmuştur. Fakat bu terkipler semaidir, kıyasi değildir.

فَصَلَّى جَالِسًا وصَلَّى وَرَائَهُ قَوْمٌ قِيَامًا

hal — zilhal-nekira

(takdim etmemiş)

المَنْصُوبَاتُ

٦. الحَالُ

تَقْدِيمُ الحَالِ

غَيْرُ جَائِزٍ

1. Hal **manevi amil üzerine takaddüm etmez.** Yani manayı fiil olan amili üzerine takdim edilmesi caiz olmaz.

أُشِيرُ manasında
amili – mana fiil

هَذَا زَيْدٌ قَائِمًا
hal

2. Halin, harfi cerle veya izafetle **mecrur olan zilhal üzerine** de takdim edilmesi caiz olmaz.

مَرَرْتُ جَالِسًا بِزَيْدٍ
zilhal mukaddem hal

وَاجِبٌ

▶ Zül hal **nekireyi mahza (tahsis edilmemiş nekire) olursa** halin zül hal üzerine takdim edilmesi vaciptir.

جَائَنِي رَاكِبًا رَجُلٌ
zilhal mukaddem hal
(nekire-mahza)

sıfat-mevsuf karışıklığını önlemek için.

أَحْكَامُ الحَالِ

1. Halin birden fazla olması caizdir.

جَائَنِي زَيْدٌ رَاكِبًا ضَاحِكًا
hal hal

2. Halin amili karine bulunduğu zaman hazfedilebilir.

أُرِيدُ السَّفَرَ ﴿ (سِرْ) رَاشِدًا مَهْدِيّا
mahzuf amil
hal hal

doğru yol gösterilmiş, hidayet edilmiş müstakim (sapmaz) bir halde git.

Yusuf İslam Dağdelen

المَنْصُوبَاتُ

Yusuf İslam Dağdelen

٦. الحَالُ

أَنْوَاعُ الحَالِ

مُفْرَدٌ

ضَرَبْتُ زَيْدًا قَائِمًا
hal - müfret

جُمْلَةٌ

Hal bazen cümleyi haberiyye olarak gelir. Haberi cümle olarak geldiği zaman da, hali zülhale bağlayana bir rabıt (bağlantı) gerekir.

فِي المُضَارِعِ المُثْبَتِ

Hal, müsbet fiili muzari cümlesi olursa bu hal cümlesinde bulunan rabıt (bağlantı) sadece zamir olur.

جَائِنِي زَيْدٌ يَرْكَبُ هُوَ
hal - fiili muzari müspet

فِي غَيْرِهِ

١. المُضَارِعِ المَنْفِيِّ ٣. المَاضِي المَنْفِيِّ
٢. المَاضِي المُثْبَتِ ٤. الجُمْلَةِ الإِسْمِيَةِ

Hal, müsbet fiili muzari cümlesi dışında bir cümle olursa rabıt (bağlantı) vav ile birlikte zamir veya sadece vav veya sadece zamirdir.

ضَمِيرٌ / ضَمِيرٌ + الوَاو / الوَاو

menfi muzari

جَائِنِي زَيْدٌ لا يَرْكَبُ هُوَ
menfi muzari

جَائِنِي زَيْدٌ ولا يَرْكَبُ هُوَ
menfi muzari

جَائِنِي زَيْدٌ ولا يَرْكَبُ عَمْرٌو
menfi muzari

müspet - menfi (مَا) mazi

جَائِنِي زَيْدٌ رَكِبَ هُوَ
müspet mazi

جَائِنِي زَيْدٌ ورَكِبَ هُوَ
müspet mazi

جَائِنِي زَيْدٌ ورَكِبَ عَمْرٌو
müspet mazi

isim cümlesi

جَائِنِي زَيْدٌ هو رَاكِبٌ
isim cümlesi

جَائِنِي زَيْدٌ وهو رَاكِبٌ
isim cümlesi

جَائِنِي زَيْدٌ وَعَمْرٌو رَاكِبٌ
isim cümlesi

شِبْهُ جُمْلَةٍ

فَخَرَجَ عَلٰى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ
hal / car-mecrur

شاَهَدْتُ الْخَطِيبَ فَوْقَ الْمِنْبَرِ
hal / zarf